

УДК 338.45:004]:364-7

JEL Classification: R1, M31, M37

БУДНІКЕВИЧ І. М.¹, ШУМЕЙКО В. І.²ОСВІТНІ ІНІЦІАТИВИ В СИСТЕМІ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ ІТ-РИНКУ УКРАЇНИDOI: <https://doi.org/10.32620/cher.2025.2.01>

Постановка проблеми. ІТ-сектор України є одним із головних драйверів економіки, що забезпечує не лише експортний потенціал та інноваційний розвиток, а й соціальний вплив на суспільство. В умовах війни, щораз більшого дефіциту кадрів і глобальної конкуренції за таланти корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) компаній набуває нових форм, у центрі яких – інвестиції в освіту. Програми з перекваліфікації, дуальної освіти, менторства та онлайн-навчання стали не лише частиною репутаційної стратегії компаній, а й інструментом формування людського капіталу й збереження стабільності в умовах кризи. У такому контексті постає потреба в системному дослідженні освітніх ініціатив у межах КСВ в ІТ-сфері. *Метою статті* є аналіз освітніх ініціатив провідних українських ІТ-компаній як складника їхньої корпоративної соціальної відповідальності, дослідження їхнього впливу на галузь, економіку та соціальний розвиток країни, а також вивчення можливостей застосування підходів до подальшого масштабування та інституціоналізації таких програм. *Предмет дослідження* зосереджений на практиках освітніх ініціатив у межах КСВ українських ІТ-компаній, їх ролі в збереженні людського капіталу, розширенні інклюзивного доступу до ІТ-освіти та формуванні стійкого ринку праці. *Методи дослідження.* У роботі застосовано системний підхід, методи контент-аналізу звітів про сталий розвиток, порівняльного аналізу кейсів компаній, статистичного аналізу ринку праці, а також елементи інституційного та соціоекономічного аналізу. *Гіпотеза дослідження.* Сталий розвиток ІТ-галузі в Україні значно залежить від масштабності та ефективності освітніх ініціатив, інтегрованих у КСВ-стратегії компаній, які дають змогу зменшити дефіцит кадрів, покращити інклюзивність і зміцнити репутацію галузі як соціально відповідальної. *Виклад основного матеріалу.* У статті розглянуто еволюцію підходів до КСВ в ІТ-сфері, окреслено специфіку освітніх програм, таких як дуальна освіта, навчальні платформи для перекваліфікації, менторські програми, дитячі ІТ-школи та ініціативи для соціально вразливих груп. Проаналізовано практики компаній EPAM, SoftServe, Intellias, а також діяльність Асоціації IT Ukraine щодо розвитку ІТ-освіти. Особливу увагу приділено адаптації освітніх стратегій до умов війни: збереженню доступу до навчання, забезпеченню енергостабільності навчальних центрів, розвитку онлайн-форматів, співпраці з міжнародними партнерами. Виявлено, що освітні ініціативи позитивно впливають на економічні показники компаній (зниження витрат на рекрутинг, зменшення часу адаптації нових працівників, зростання кількості проєктів від міжнародних клієнтів), а також сприяють досягненню

¹ Буднікевич Ірина Михайлівна, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна.

Budnikevich Iryna, Doctor of Economic Science, Professor, Head of the Marketing, Innovation and Regional Development Department, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5466-6532>

e-mail: i.budnikevich@chnu.edu.ua

² Шумейко Вадим Іанович, здобувач освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, спеціальність 051 Економіка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Координатор проєктів КСВ компанії SoftServe, м. Чернівці, Україна.

Shumeiko Vadym, applicant of the of the third (educational and scientific) level of higher education, specialty 051 Economics, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, SoftServe CSR Project Coordinator Chernivtsi, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-3455-9381>

e-mail: shumeiko.vadym@chnu.edu.ua

[Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Цілі сталого розвитку № 4 «Якісна освіта». *Висновки та перспективи подальших досліджень.* Освітні ініціативи ІТ-компаній України є не лише інструментом соціальної відповідальності, а й засобом формування довгострокової економічної стійкості. В умовах війни вони сприяють збереженню та розвитку людського капіталу, інклюзивності, цифрової трансформації освіти. Перспективними напрямками подальших досліджень є розробка моделей фінансування освітніх програм за участі держави та міжнародних партнерів, оцінка окупності інвестицій у навчання, адаптація програм до технологічних викликів (AI, Big Data, кібербезпека), а також створення національної стратегії розвитку ІТ-освіти.

Ключові слова:

корпоративна соціальна відповідальність, ІТ-компанії України, освітні ініціативи, дуальна освіта, інклюзія, перекваліфікація, людський капітал, сталий розвиток, онлайн-освіта, війна.

EDUCATIONAL INITIATIVES IN THE CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY SYSTEM OF UKRAINIAN IT MARKET PARTICIPANTS

Problem Statement. The IT sector in Ukraine is one of the key drivers of the national economy, contributing significantly to exports, innovation, and human capital development. In the context of war, growing talent shortages, and global competition, corporate social responsibility (CSR) strategies of IT companies have increasingly focused on education as a tool for sustainability and social impact. Reskilling programs, dual education, mentoring, and online learning initiatives have become strategic tools for workforce development and business continuity under crisis conditions. This necessitates a systemic analysis of educational initiatives within the CSR framework of the Ukrainian IT industry. *Purpose of the article* is to analyze educational initiatives of leading Ukrainian IT companies as part of their CSR strategy, assess their impact on the industry, economy, and social development, and offer approaches to the further institutionalization and scaling of such programs. *Subject of the research* focuses on educational initiatives within CSR strategies of Ukrainian IT companies, particularly their role in preserving human capital, enhancing inclusive access to IT education, and shaping a sustainable labor market. *Research methods.* The study applies a systems approach, content analysis of sustainability reports, comparative case analysis, labor market data review, and elements of institutional and socio-economic analysis. *Research hypothesis.* The sustainable development of Ukraine's IT sector largely depends on the scope and effectiveness of educational initiatives integrated into CSR strategies, which help address talent shortages, improve inclusion, and enhance the sector's reputation as socially responsible. *Main findings.* The article outlines the evolution of CSR in the IT sector, with a focus on educational practices such as dual education, reskilling platforms, mentoring, children's IT schools, and programs for vulnerable groups. It explores the cases of EPAM, SoftServe, and Intelias, as well as the efforts of the IT Ukraine Association. Special attention is given to wartime adaptation strategies: ensuring access to education, energy resilience of learning centers, online learning development, and international partnerships. Educational initiatives are shown to positively influence business performance (e.g., reduced hiring costs, faster onboarding, increased client trust) and align with UN Sustainable Development Goal 4: Quality Education. *Conclusions and further research prospects.* Educational initiatives in the Ukrainian IT sector are not only a CSR tool but also a means to ensure long-term socio-economic resilience. During wartime, they help retain talent, promote inclusion, and drive digital transformation in education. Future research should focus on financing models involving government and international partners, return on investment in education, adaptation to new technologies (AI, Big Data, cybersecurity), and the development of a national IT education strategy.

Keywords:

corporate social responsibility, Ukrainian IT companies, educational initiatives, dual education, inclusion, reskilling, human capital, sustainable development, online education, war.

Постановка проблеми. ІТ-галузь відіграє одну з головних ролей у сучасній економіці України, забезпечуючи значний внесок у ВВП країни (у 2024 році частка ІТ у валовому внутрішньому продукті України становила 4,4 %), створення робочих місць (у 2024 році галузь налічувала 302 000 спеціалістів) та інтеграцію на світовий ринок (обсяг експорту ІТ-послуг за 2024 рік становив \$6,45 мільярда) [1].

Водночас соціальна відповідальність корпоративного сектору в цій сфері стає важливим фактором у побудові сталого суспільства. Сучасні ІТ-компанії вже давно усвідомили цінність корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) та її вплив на формування як безпосередньо бренду компанії, так і бренду роботодавця. За статистикою, 83 % працівників ІТ-сфери розглядають можливість звільнення з роботи, якщо їхня ком-

панія не демонструє свої КСВ-практики [2]. Це свідчить про те, що в суспільстві зростає усвідомлення: робота має позитивно впливати на суспільство та місцеві громади, а недотримання КСВ-практик може спричиняти відплив талантів і погіршення емоційного стану працівників.

Освіта й розвиток компетенцій є важливими складниками корпоративної соціальної відповідальності, оскільки вони забезпечують підготовку майбутніх фахівців і підсилюють інноваційний потенціал компаній і галузі в цілому. Українські ІТ-компанії активно впроваджують освітні ініціативи, які передбачають організацію безоплатних курсів, підтримання студентів, партнерство з університетами, грантові програми та програми перекваліфікації. Такі дії сприяють підвищенню рівня освіти, розв'язують проблему нестачі кваліфікованих кадрів і забезпечують соціальний вплив на суспільство. Беручи до уваги активну діяльність українських ІТ-компаній у сфері сталого розвитку та їхні зусилля з досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР) Глобального договору ООН, що відображено в публічній нефінансовій звітності, доцільно розглянути освітні ініціативи крізь призму їх взаємозв'язку із ЦСР, а саме із ЦСР 4 – Якісна освіта [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. КСВ у контексті освіти є темою багатьох наукових досліджень. Деякі роботи висвітлюють значення освітніх програм у розвитку ІТ-індустрії (О. Фесенко [4]; В. Савченко [5]), інші аналізують міжнародний досвід і його можливе застосування в Україні (К. Бутко, М. Єщенко, В. Мінакова [6]). Різноманітні методологічні підходи та інноваційні практики КСВ також були предметом дослідження численних українських та іноземних науковців: Г. Боуена, К. Девіса, М. Фрідмана, А. Керола, Е. Фрімен, К. Сміта, Ф. Котлера, К. Величко, Н. Бажанової, О. Охріменко, Ю. Серпенінової та інших. У напрямі дослідження освітніх ініціатив ІТ-компаній основним джерелом інформації є звіти зі сталого розвитку, які компанії публікують щорічно, відповідні сторінки корпоративного інтернет-сайту. Отже, актуальним є вивчення теоретичних основ корпоративної соціальної відповідальності в контексті освіти, узагальнення освітніх ініціатив ІТ-компаній в Україні та за кордоном, оцінка впливу цих ініціатив на розвиток галузі й суспільства та формулювання рекомендацій

для подальшого розвитку таких ініціатив.

Мета статті полягає в узагальненні й оцінюванні освітніх ініціатив українських ІТ-компаній як складника їхньої корпоративної соціальної відповідальності, а також у дослідженні їхнього впливу на галузь, суспільство й економіку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Категорія корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) є багатовимірною та динамічною, що відображає еволюцію відносин бізнесу із суспільством. В економічній літературі КСВ трактують як добровільну відповідальність бізнесу за соціальні, екологічні та економічні наслідки своєї діяльності. За визначенням А. Керролла [7], КСВ розвивається на чотирьох основних рівнях: економічному, юридичному (правовому), етичному та філантропічному. Водночас М. Портер і М. Крамер [8] вказують на важливість створення спільної цінності (CSV) як інструменту для поєднання бізнес-цілей із соціальними потребами.

Сучасний підхід до КСВ базується на усвідомленні того, що довгострокова успішність компанії залежить від стійкого розвитку суспільства та збереження довіри серед зацікавлених сторін. Корпоративна соціальна відповідальність – це концепція, яка передбачає інтеграцію соціальних, екологічних та економічних аспектів у бізнес-стратегії компанії, спрямованих на покращення добробуту суспільства та створення довгострокової цінності. Категорія освітніх ініціатив у межах КСВ розглядається як один із найбільш дієвих інструментів впливу бізнесу на суспільний розвиток. Важливість освітніх ініціатив підтверджується теорією людського капіталу Г. Беккера [9], згідно з якою інвестиції в навчання та розвиток персоналу підвищують продуктивність праці та забезпечують конкурентні переваги бізнесу.

У контексті ІТ-сфери КСВ охоплює підтримку інновацій, розвиток людського капіталу, екологічні ініціативи та освітні програми. Відповідно до дослідження Української бізнес-асоціації, 89 % компаній і далі фінансують проекти зі сталого розвитку під час війни. Кількість компаній із бюджетами інвестицій у КСВ-проекти в понад 100 млн гривень зросла у 20 разів. Особливо значне збільшення бюджету прослідковується у ІТ-компаніях і телекомунікаційних компаніях [10].

ІТ-сектор має унікальні особливості, які

визначають специфіку його КСВ-стратегії. Наприклад, швидкий розвиток технологій вимагає постійного навчання фахівців та їхньої адаптації до нових тенденцій. Попит на кваліфікованих спеціалістів змушує компанії інвестувати в освіту, щоб задовольнити потреби ринку праці. А глобальний характер галузі стимулює використання міжнародних практик для покращення локальної освіти. Саме тому однією з найпоширеніших КСВ-практик серед ІТ-компаній є впровадження освітніх проєктів, які безпосередньо впливають на розвиток людського капіталу країни, підвищення компетенцій працівників і конкурентоспроможності бізнесу.

Освітні програми, реалізовані ІТ-компаніями, охоплюють професійне навчання, перекваліфікацію, менторство, створення навчальних платформ і співпрацю з освітніми установами. Водночас є низка викликів щодо ефективності освітніх ініціатив у межах КСВ. Наприклад, не всі програми мають вимірюваний соціально-економічний ефект, а залучення бізнесу до навчального процесу часто обмежується маркетинговими цілями. Важливою проблемою є також нерівний доступ до освітніх можливостей для різних соціальних груп, що потребує додаткових інструментів державної підтримки та партнерства з міжнародними освітніми організаціями. Отож КСВ у сфері освіти постає не лише як механізм соціальної відповідальності бізнесу, а і як інструмент створення довгострокової цінності та підвищення конкурентоспроможності компаній.

Українські ІТ-компанії розробляють програми перекваліфікації для дорослих (ветеранів, військових і внутрішньо переміщених осіб і людей з інших соціально вразливих груп), що особливо актуально в умовах воєнного стану. Зокрема, компанія EPAM Ukraine створила навчальну платформу EPAM Campus, яка пропонує програми за різними напрямками: програмування, тестування, DevOps тощо. Її цільовою аудиторією є студенти та особи, які хочуть змінити професію. Освітній проєкт IT Fundamentals for Ukrainian Switchers надає змогу усім охочим опанувати базові знання комп'ютерної інженерії. EPAM eKids – це освітня програма для дітей від 8 до 16 років, яка заохочує навчитися програмування різними мовами, розвивати логічні навички, комп'ютерне мислення й роботу в команді. Програма Pre-Junior має на меті допомогти старшокласникам, які захоплюються

технологіями, зробити усвідомлений вибір професії. Під час навчання школярі можуть більше дізнатися не тільки про мову програмування C#, роботу хмарних середовищ та основи Front-End, а також про організацію індустрії, дізнаються, як створити своє перше резюме. Програма стажування для вчителів і викладачів Teachers Internship у партнерстві з Асоціацією IT Ukraine поглиблює знання та розуміння сучасних підходів і технологій в ІТ [11].

Компанія Intellias Ukraine заснувала безоплатну ІТ-школу IntelliStart, яка пропонує курси з Front-end, Java, DevOps, тестування тощо. Основна мета – надати студентам практичні навички для швидкого та успішного старту їхньої ІТ-кар'єри. Курси викладають фахівці Intellias з великим досвідом роботи. Освітні програми побудовані за принципом 70–20–10: 70 % часу присвячено практичним заняттям, 20 % – спільному навчанню, а 10 % – теорії. Фахівці Intellias регулярно є менторами в освітніх ініціативах спільно з університетами. Компанія щороку запускає освітні проєкти, влаштовує тематичні вебінари та хакатони. З 2021 року на базі Intellias працює освітній хаб IntelliStart, де студенти можуть безкоштовно вивчати програмування. У 2022 та 2023 роках Intellias успішно реалізувала програму Junior Stream, яка фокусувалася на вивченні Java та Scala. На початку 2023–2024 навчального року компанія Intellias впровадила IntelliDrive – спільну освітню ініціативу з Українським католицьким університетом, у межах якої фахівці Intellias навчають студентів третіх і четвертих курсів вбудованого програмування. Учасники програми розробили свої рішення для Intellias Portable Automotive Kit, які були представлені на міжнародній виставці споживчої електроніки (CES) у Лас-Вегасі у 2023 році [12].

Прикладом синергії освіти та ІТ-галузі на українському ринку є компанія SoftServe, яка з 2022 року впроваджує дуальну освіту в декількох ЗВО. Співпрацюючи з університетами, компанія працює над об'єднанням двох середовищ – бізнесового й академічного. Мета цього проєкту – створення екосистеми, коли студент, навчаючись в університеті, має змогу працювати. Відповідно до угоди про дуальну освіту, університет зараховує роботу студента як частину індивідуального навчального плану. Компанія впевнена, що фундаментальна освіта є важливою в підготовці

фахівців вищого рівня, які здатні розв'язувати складні завдання. З 2022 року програми з елементами дуальної освіти були започатковані освітніми закладами Львова, Харкова, Дніпра та Києва [13].

Частиною компанії SoftServe є підрозділ SoftServe Academy, де навчаються початківці у сфері ІТ. Освітній проєкт компанії «Покоління Тех» спрямований на навчання основ ІТ дітей військових і дітей, які покинули свій дім через війну. «Окрім цього, SoftServe популяризує практики рівності та інклюзії за межами компанії. У 2023-му в межах глобальної програми EmpowerU волонтери компанії розпочали навчання ІТ-основ людей із соціально незахищених і вразливих груп населення: ветеранів, військових і членів їхніх родин, людей з інвалідністю, вимушених переселенців тощо» [14].

У 2023 році SoftServe Academy «представила понад 20 нових навчальних рішень для студентів ІТ-спеціальностей і початківців, які хочуть опанувати ІТ-професію. Слухачі тепер можуть обрати для себе фундаментальні курси тривалістю від 9 до 24 місяців, щоб з нуля опанувати нову професію або інноваційну технологію, серед яких – штучний інтелект, Robotics, NVIDIA Omniverse та No Code. У 2023 році понад 6,7 тисячі студентів здобували навички в SoftServe Academy» [14].

Однією з головних цілей функціонування Асоціації ІТ Ukraine визначено модернізацію ІТ-освіти для сталого зростання ІТ-індустрії в Україні. Асоціація розробляє «освітні та соціальні проєкти, які розвивають галузь і розв'язують гострі соціальні проблеми. Окремі проєкти реалізуються в контексті Меморандуму про співпрацю з Міністерством освіти і науки України, об'єднуючи зусилля бізнесу, влади й освітніх інституцій задля розвитку ІТ-освіти та залучаючи головних стейкхолдерів: викладачів, школярів, студентів, батьків молоді, представників влади та освітніх структур. За останні 5 років Асоціація реалізувала 12 масштабних освітніх проєктів, які залучили понад 50 000 учасників» [15].

На міжнародній арені відомі ІТ-корпорації, такі як Google, Microsoft та IBM, реалізують свої масштабні освітні проєкти. Google пропонує програми сертифікації для спеціалістів із цифрового маркетингу, аналізу даних і хмарних технологій [16]. Microsoft активно впроваджує програму AI for Good,

яка допомагає студентам вивчати технології штучного інтелекту [17]. IBM створила платформу SkillsBuild, що забезпечує доступ до навчальних матеріалів для перекваліфікації кадрів у різних країнах [18].

Повномасштабна війна внесла корективи в діяльність ІТ-компаній, але багато з них адаптували свої КСВ програми в контексті нагальних потреб. Під час війни дещо стерлися кордони між благодійністю та КСВ, і благодійність фактично стала частиною КСВ на регулярній основі. Що ж до освітніх ініціатив останніми роками, то воєнні дії на території країни продовжили тенденцію епохи пандемії COVID-19, а саме переходу на онлайн-формат навчання. Якщо до 2020 року більшість ІТ-курсів викладали за умови фізичної присутності в офісах і навчальних центрах компаній, то тепер це здебільшого навчання за допомогою онлайн-технологій.

Освітні ініціативи є безпосереднім чинником підвищення конкурентоспроможності організації, адже українські ІТ-компанії, які активно інвестують у навчання, отримують більше контрактів від міжнародних клієнтів через високу якість підготовки фахівців. Крім того, впровадження новітніх технологічних освітніх програм, таких як AI (штучний інтелект), Big Data (великі дані), Cybersecurity (кібербезпека), розширює спектр послуг ІТ-компаній. Завдяки освітнім ініціативам ІТ-компаній (EPAM, SoftServe та Intellias) кількість кваліфікованих спеціалістів на ринку за останні два роки зросла на 20–30 %. І цей кадровий потенціал здебільшого відповідає реальним потребам бізнесу, адже ІТ-компанії самостійно укладають програми навчання, беручи до уваги кваліфікаційні вимоги до тих чи інших посад. А «вирощування» власних кадрів зменшує час на адаптацію нових працівників після найму. Завдяки розширенню власних навчальних програм витрати ІТ-компаній на пошук та адаптацію нових працівників зменшуються на 15–20 %. Впровадження освітніх ініціатив, окрім економічного ефекту, також сприяє підвищенню рівня довіри до ІТ-компаній як соціально відповідальних організацій як з боку наявних і потенційних працівників, так і з боку клієнтів і замовників. Також освітні проєкти дають значні переваги суспільству, адже безоплатні курси та гранти роблять освіту доступнішою для різних соціальних груп.

Попри значні переваги, реалізація освітніх програм супроводжується певними

труднощами. Найбільш відчутно вплинула і на економіку країни в цілому, і на ІТ-галузь зокрема, звісно, війна. У 2022 році українські ІТ-компанії експортували послуг на \$7,4

млрд, і до 2023 року (тоді було зафіксовано перше падіння річного показника ІТ-експорту) цей показник щорічно зростав [19].

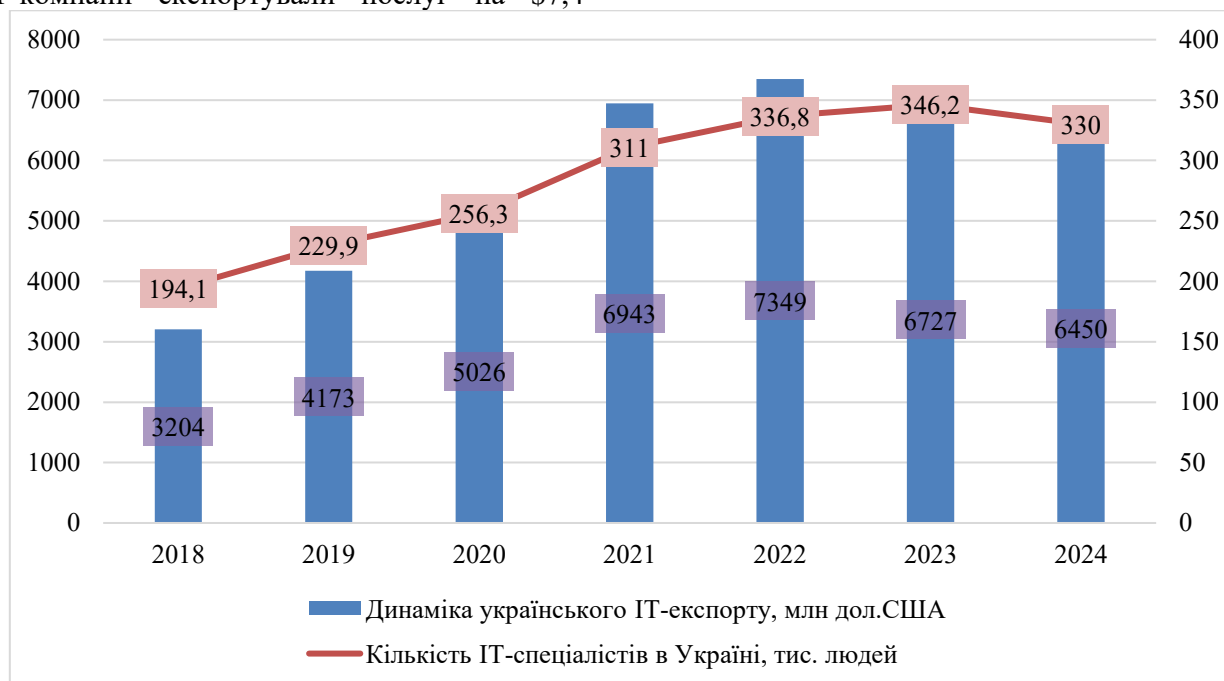

Рисунок 1 – Динаміка українського ІТ-експорту та кількості ІТ-фахівців в Україні
Джерело: складено авторами на підставі [20]

У 2024 році обсяг річного експорту ІТ-послуг в Україні зменшився на 4 %, що стало другим поспіль роком падіння цього показника. Перший квартал 2025 року також показав гірші результати проти 2024 року. За перші три місяці 2025 року ІТ-експорт приніс українській економіці \$1,57 мільярда, що на 1,3 % менше, ніж за аналогічний період у 2024 році, що в доларовому еквіваленті становить \$21 мільйон. Також його показники на 5,9 %, або ж \$99 мільйонів, менші, ніж у ІІІ кварталі 2024 року [20].

Така динаміка зумовлена низкою факторів, серед яких глобальне економічне сповільнення та зміна ставлення іноземних замовників до співпраці з українськими компаніями. І все ж таки найбільш вагомим чинником негативної динаміки є повномасштабне вторгнення в Україну, що ускладнює залучення нових клієнтів і стримує розвиток галузі. З 2022 року українські ІТ-компанії фіксують тенденцію до зниження попиту в міжнародних партнерів, що виражається в зменшенні обсягів нових контрактів і призупиненні або перегляді проєктів, які було започатковано раніше.

Чинником, який негативно впливає на ІТ-галузь, є вплив спеціалістів через міжнародну міграцію, мобілізацію чоловіків

призовного віку. За підрахунками експертів, сьогодні розглядають два сценарії розвитку подій на ринку «ІТ-талентів». За оптимістичного сценарію, «після закінчення війни з України може виїхати 19-20 тисяч представників ІТ-індустрії, що становитиме 8 % всього людського капіталу української ІТ-галузі. За песимістичним сценарієм ця цифра може сягнути 74–75 тисяч (це третина галузі). Це може суттєво вплинути на економіку: спровокувати зменшення ІТ-експорту на 4–6 % у найближчі роки. Втрата таких доходів буде відчутною для економіки країни, враховуючи, що ІТ-галузь є однією з тих сфер, які забезпечують стабільні валютні надходження» [20].

Серед негативних чинників, спричинених війною, є також зменшення фінансування освітніх програм через невизначеність у бізнесі, руйнування освітньої інфраструктури в окремих регіонах і перебої з електропостачанням і зв'язком, які ускладнили доступ до навчальних ресурсів. Одним із головних шляхів подолання цих викликів є пошук партнерів і залучення міжнародної підтримки. Співпраця з міжнародними освітніми організаціями та університетами сприятиме спільному фінансуванню програм підготовки спеціалістів. Грантові програми та підтримка

від IT-асоціацій, таких як IT Ukraine Association, European Business Association та TechUkraine, дадуть змогу розширювати навчальні можливості. Крім того, міжнародні корпорації, такі як Google, Microsoft, Amazon та EPAM, могли б підтримати навчальні ініціативи та програми перекваліфікації, що сприятиме стабільному розвитку галузі навіть у кризові часи.

Розширення онлайн-доступу до освіти може стати ще одним важливим кроком. Використання хмарних технологій забезпечує доступ до освітніх ресурсів незалежно від географічного розташування студентів. Збільшення кількості дистанційних курсів через платформи Coursera, Udemu, EdX, що отримують підтримку від українських компаній, дасть змогу навчатися в умовах обмеженої мобільності. Крім того, запуск спеціальних адаптивних програм навчання для внутрішньо переміщених осіб і тих, хто покинув країну, сприятиме збереженню та розвитку людського капіталу.

Державна підтримка й інтеграція корпоративних освітніх програм у систему освіти є ще одним стратегічним напрямом для IT-компаній. Інституційна підтримка навчальних ініціатив через механізми пільгового оподаткування для IT-компаній стиму-

люватиме їх до інвестування в підготовку кадрів, а внесення освітніх програм IT-компаній до національних стандартів підготовки спеціалістів може підвищити якість навчання та зробити його більш прикладним. До того ж фінансування державно-приватних освітніх проєктів на рівні Міністерства цифрової трансформації України може стати потужним інструментом розвитку галузі.

Серед спеціальних заходів для стабілізації IT-індустрії в умовах війни варто виділити створення безперервного енергопостачання для навчальних центрів й офісів IT-компаній. Використання генераторів, супутникового зв'язку (Starlink) та альтернативних джерел живлення допоможе зберегти безперебійний доступ до освітніх платформ. Запуск мобільних навчальних центрів у безпечних регіонах країни забезпечить продовження навчання навіть у кризових умовах. Також варто звернути увагу на підтримання психологічної стійкості студентів і викладачів через програми ментального здоров'я та адаптації до змін.

У таблиці 1 ми узагальнили освітні ініціативи, які реалізуються провідними IT-компаніями України в межах корпоративної соціальної відповідальності.

Таблиця 1 – Матриця освітніх ініціатив основних учасників IT-ринку України

	Програми перекваліфікації для дорослих	Навчальна платформа для початківців	Навчальний центр для працівників	Співпраця із ЗВО	IT-школа для дітей	Освітні програми для інклюзивних груп
EPAM Ukraine	+	+		+	+	+
Intellias Ukraine		+		+		
SoftServe	+	+	+	+	+	+
Асоціація IT Ukraine				+		
Всього	2	3	1	4	2	2

Джерело: розроблено авторами

Загалом освітні ініціативи сприяють пришвидшеному розвитку IT-сектору України. Вони допомагають розв'язати проблему нестачі кадрів і зменшують витрати бізнесу на рекрутинг, зниження рівня безробіття та зростання рівня зарплат, сприяють економічній стабільності та розвитку країни, а додаткові інвестиції в навчання та партнерство з міжнародними компаніями дадуть

Україні змогу зміцнити позиції на глобальному IT-ринку.

Освітні ініціативи українських IT-компаній є стратегічно важливим напрямом, що сприяє зміцненню галузі, підготовці кваліфікованих кадрів і підвищенню конкурентоспроможності країни на світовому IT-ринку. Аналіз показав, що корпоративні навчальні програми мають багатовекторний

вплив, не лише сприяючи розвитку ІТ-сектору, а й створюючи позитивні зміни в економіці та суспільстві. Впровадження освітніх ініціатив уможливило зниження рівня безробіття, сприяє зростанню доходів населення та розширює можливості перекваліфікації кадрів, що в довгостроковій перспективі забезпечує економічну стабільність. Важливим соціальним аспектом освітніх ініціатив є розширення доступу до навчання для представників різних соціальних груп. Багато програм орієнтовані на підтримку жінок в ІТ, ветеранів, осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб і молоді з регіонів, що найбільше постраждали від війни. Наприклад, проекти, які фінансуються міжнародними партнерами та державними установами, дають змогу надавати грантові місця для навчання соціально вразливим категоріям громадян. Доступ до освіти через онлайн-платформи також відіграє значну роль у забезпеченні рівних можливостей для всіх охочих здобути ІТ-професію незалежно від їхнього місця проживання чи фінансового становища.

Війна в Україні створює суттєві виклики для розвитку галузі, серед яких: масова міграція спеціалістів, фінансові обмеження, руйнування освітньої інфраструктури та перебої з електропостачанням, що ускладнюють функціонування навчальних програм. Для подолання цих проблем треба активізувати міжнародну співпрацю, інтегрувати корпоративні освітні програми в державну систему освіти, розширювати онлайн-навчання через цифрові платформи та розвивати спеціальні програми підтримки студентів і викладачів у кризових умовах. Окрім цього, варто продовжити дослідження ефективності корпоративних освітніх ініціатив в умовах війни, зокрема аналізувати їх вплив на збереження людського капіталу, підвищення продуктивності праці та довгострокове економічне зростання. Одним із головних напрямів досліджень має стати вивчення механізмів фінансування навчальних програм через міжнародні гранти, державно-приватні партнерства та альтернативні моделі фінансування, такі як освітні ваучери та податкові пільги для ІТ-компаній.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розвиток освітніх ініціатив у сфері ІТ є критично важливим як для відновлення економіки країни, так і для її інтеграції в глобальні технологічні процеси. Комплекс-

ний підхід, що поєднує бізнес-інвестиції, державну підтримку та міжнародне партнерство, сприятиме формуванню сталого та конкурентоспроможного ринку праці в Україні. Подальші дослідження в цій сфері мають бути спрямовані на пошук оптимальних моделей фінансування, оцінювання економічного ефекту освітніх програм і розробку стратегій їх масштабування в умовах глобальної нестабільності.

Для подальшого розвитку освітніх ініціатив українських ІТ-компаній треба активізувати такі процеси, як:

- посилення співпраці з державними та освітніми установами;
- інтеграція корпоративних навчальних програм у систему вищої освіти;
- залучення міжнародних грантів та інвесторів;
- фінансова підтримка освітніх проєктів через міжнародні програми розвитку;
- створення національної стратегії розвитку ІТ-освіти;
- впровадження державних стимулів для компаній, що вкладають кошти в освіту;
- розширення доступу до навчання в регіонах;
- використання онлайн-платформ і мобільних навчальних центрів для охоплення більшої аудиторії;
- масштабування програм перекваліфікації;
- розробка спеціалізованих курсів для людей, які втратили роботу або хочуть змінити професію.

Отже, системний підхід до розвитку освітніх ініціатив у межах КСВ дасть українським ІТ-компаніям змогу не лише задовольняти попит на кадри, але й робити значний внесок у соціально-економічний розвиток країни. Особливої уваги потребує аналіз економічної окупності інвестицій у навчальні програми. Важливим є також вивчення можливостей адаптації освітніх програм до нових технологічних викликів, таких як штучний інтелект, кібербезпека, аналіз великих даних і впровадження автоматизованих навчальних платформ.

Перелік використаних джерел

1. DOU.ua. Падіння другий рік поспіль. Річний обсяг ІТ-експорту у 2024-му знизився на 4%. URL: <https://dou.ua/lenta/news/it-export-december->

2024/ (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

2. Dev.ua. Чому KCB має бути в стратегії бранда роботодавця. URL: <https://dev.ua/blogs/posts/ksv-1700210145> (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

3. Global Compact Network Ukraine. URL: <https://globalcompact.org.ua/pro-nas/tsilistijkogo-rozvytku/> (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

4. Фесенко О. В. Соціальна відповідальність ІТ-компаній. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Економіка і менеджмент: перспективи розвитку», 2017. URL: https://www.confcontact.com/2017-ekonomika-i-menedzhment/8_fesenko.htm (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

5. Савченко В. Ф., Ковальчук К. Ф. Корпоративна соціальна відповідальність: актуальність у світі та особливості впровадження в Україні. *Економіка та держава*. 2023. №1. С. 45–49.

6. Бутко К. О., Єщенко М. В., Мінакова В. В. Корпоративно-соціальна відповідальність ЗВО як конкурентна перевага на ринку освітніх послуг. *Галицький економічний вісник*. 2021. № 2(69). С. 103–111.

7. Carroll A. The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders. *Business Horizons*. 1991. vol. 34. P. 39-48.

8. Porter M.E., Kramer M.R. The Big Idea: Creating Shared Value. *Harvard Business Review*. 2011. № 89. P. 2-17.

9. Becker G.S. Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis. *Journal of Political Economy*. 1962. Vol. 70, No. 5, Part 2. P. 9–49.

10. Європейська Бізнес Асоціація. Війна не змусила бізнес відмовитись від принципів сталого розвитку, – дослідження ЕБА. URL: <https://eba.com.ua/vijna-ne-zmusyla-biznes-vidmovytys-vid-pryntsyypiv-stalogo-rozvytku-doslidzhennya-eva/> (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

11. EPAM Ukraine. Сталий розвиток | ESG. URL: <https://careers.epam.ua/company/social-responsibility> (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

12. Intellias Ukraine. Intellias опублікував звіт зі сталого розвитку за 2023 рік. URL: <https://career.intellias.com/ukraine/uk/intellias-opublikuvav-zvit-zi-stalogo-rozvitku-za-2023-rik/> (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

rik/ (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

13. Lviv IT Cluster. Що таке дуальна освіта і як SoftServe змінює навчання. URL: <https://itcluster.lviv.ua/itid/what-is-dual-education-and-how-does-softserve-contribute-to-it/> (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

14. SoftServe. Sustainability Report 2023. URL: <https://www.softserveinc.com/uk-ua/corporate-social-responsibility/csr-report-2023> (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

15. IT Ukraine Association. Освіта та KCB. URL: <https://itukraine.org.ua/osvita-ta-csr/> (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

16. Google. Програми сертифікації. URL: <https://grow.google/certificates/> (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

17. Microsoft. AI for Good. URL: <https://www.microsoft.com/en-us/ai/ai-for-good> (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

18. IBM. SkillsBuild. URL: <https://skillsbuild.org/> (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

19. IT Ukraine Association. Digital Tiger: the Power of Ukrainian IT – 2023. URL: <https://itukraine.org.ua/digital-tiger-the-power-of-ukrainian-it-2023/> (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

20. 24tv.ua. Експорт ІТ-послуг падає: Україна може втратити до 75 тисяч ІТ-фахівців після війни. URL: https://24tv.ua/business/skilki-it-fahivtsiv-mozhe-viyhati-ukrayini-chomu_n2729264 (дата звернення: 25 травня 2025 р.)

References

1. DOU.ua. The decline continues for the second year: Annual IT export volume in 2024 decreased by 4%. Retrieved from: <https://dou.ua/lenta/news/it-export-december-2024/> (Access date: May 25, 2025)

2. Dev.ua. Why CSR should be part of the employer branding strategy. Retrieved from: <https://dev.ua/blogs/posts/ksv-1700210145> (Access date: May 25, 2025)

3. Global Compact Network Ukraine. Retrieved from: <https://globalcompact.org.ua/pro-nas/tsilistijkogo-rozvytku/> (Access date: May 25, 2025)

4. Fesenko, O. V. (2017). Social responsibility of IT companies. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference “Economics and Management: Development Prospects”. Retrieved from: <https://www.confcontact.com/2017-ekonomika-rik/> (Access date: May 25, 2025)

i-menedzhment/8_fesenko.htm (Access date: May 25, 2025)

5. Savchenko, V. F., Kovalchuk, K. F. (2023). Corporate social responsibility: Global relevance and implementation specifics in Ukraine. *Ekonomika ta derzhava*, 1, 45–49.

6. Butko, K. O., Yeshchenko, M. V., & Minakova, V. V. (2021). CSR of higher education institutions as a competitive advantage in the educational services market. *Halytskyi Ekonomichnyi Visnyk*, 2(69), 103–111.

7. Carroll, A. (1991) The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders. *Business Horizons*, 34, 39-48.

8. Porter, M.E., Kramer, M.R. (2011) The Big Idea: Creating Shared Value. *Harvard Business Review*, 89, 2-17.

9. Becker G.S. (1962) Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis. *Journal of Political Economy*, 70, 5(2), 9–49.

10. European Business Association. War did not force businesses to abandon sustainability principles – EBA study. Retrieved from: <https://eba.com.ua/vijna-ne-zmusyla-biznes-vidmovytys-vid-pryntsyviv-stalogo-rozvytku-doslidzhennya-eva/> (Access date: May 25, 2025)

11. EPAM Ukraine. Sustainability | ESG. Retrieved from: <https://careers.epam.ua/company/social-responsibility> (Access date: May 25, 2025)

12. Intellias Ukraine. Intellias published the 2023 sustainability report. URL: <https://career.intellias.com/ukraine/uk/intellias-opublikuvav-zvit-zi-stalogo-rozvitku-za-2023->

rik/ (Access date: May 25, 2025)

13. Lviv IT Cluster. What is dual education and how SoftServe changes learning. Retrieved from: <https://itcluster.lviv.ua/itid/what-is-dual-education-and-how-does-softserve-contribute-to-it/> (Access date: May 25, 2025)

14. SoftServe. Sustainability Report 2023. Retrieved from: <https://www.softserveinc.com/uk-ua/corporate-social-responsibility/csr-report-2023> (Access date: May 25, 2025)

15. IT Ukraine Association. Education and CSR. Retrieved from: <https://itukraine.org.ua/osvita-ta-csr/> (Access date: May 25, 2025)

16. Google. Certification Programs. Retrieved from: <https://grow.google/certificates/> (Access date: May 25, 2025)

17. Microsoft. AI for Good. Retrieved from: <https://www.microsoft.com/en-us/ai/ai-for-good> (Access date: May 25, 2025)

18. IBM. SkillsBuild. Retrieved from: <https://skillsbuild.org/> (Access date: May 25, 2025)

19. IT Ukraine Association. *Digital Tiger: the Power of Ukrainian IT – 2023*. Retrieved from: <https://itukraine.org.ua/digital-tiger-the-power-of-ukrainian-it-2023/> (Access date: May 25, 2025)

20. 24tv.ua. IT export is falling: Ukraine may lose up to 75,000 IT specialists after the war. Retrieved from: https://24tv.ua/business/skilki-it-fahivtsiv-mozhe-viyhati-ukrayini-chomu_n2729264 (Access date: May 25, 2025)

Стаття надійшла

до редакції : 29.05.2025 р.

Стаття прийнята

до друку: 27.06.2025 р.

Бібліографічний опис для цитування :

Буднікевич І. М., Шумейко В. І. Освітні ініціативи в системі корпоративної соціальної відповідальності учасників ІТ-ринку України. *Часопис економічних реформ*. 2025. № 2(58). С. 8–17.

